

דפטר ותכבוד לדועקלעך

ספר
זֶהר
הַקְדוֹשׁ

עם באור
הַפֶּתַח וְהַכְּבוֹד

מאמר לפרשת בשלח

בחוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מדרשת קרן מליל ברכה

מכון אישים - יושבים - יודים
קדו וחור
ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מלחמת עמלק היא בעליונים ובתחתונים

'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחם בַּעֲמָלֶק' (שמות י"ט). וְכִי מָה חֲמָא מֹשֶׁה, דְּסָלִיק גְּרָמִיָּה מֵהָאִי קִרְבָּא קִרְבָּא קִדְמָאָה דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּקִיד.

אֲלֵא מֹשֶׁה וּפָאָה חוֹלְקִיָּה, דְּאֶסְתַּכַּל וְיִדַּע עֲקָרָא דְּמַלְכָּה. אָמַר מֹשֶׁה, אֲנִי אֶזְמִין גְּרָמִי לְהִהוּא קִרְבָּא דְּלַעֲיָלָא, וְאִנְתָּ יְהוֹשֻׁעַ וְזִמְיָן גְּרָמָן לְקִרְבָּא דְּלַתְתָּא.

הַפְּתֵר וְחִכּוּד

במאמר זה מבואר שמלחמת עמלק היה על ידי משה רבינו בעולמות העליונים, ועל ידי יהושע בעולם הגשמי, ומבאר שהמלחמה היתה צריכה להיות דוקא על ידי יהושע, משום שסמ"ל ירד לסייע לעמלק, ויהושע היה מרכבה למלאך מט"ט שבכוחו להתנגד ולהתגבר עליו.

כן מדוע נמנע משה מלהילחם וציוה את יהושע להילחם במקומו.¹

ומבאר כי משה נלחם עם עמלק בשורשו.

ומשיב, אֲלֵא מֹשֶׁה וּפָאָה חוֹלְקִיָּה - אשרי נלחם עם עמלק למעלה ויהושע נלחם למטה ומשכנת מלחמת עמלק, כי היא מלחמה עליונה שממנה נמשכת מלחמת עמלק למטה. ולכן אָמַר מֹשֶׁה ליהושע, אֲנִי אֶזְמִין גְּרָמִי לְהִהוּא קִרְבָּא דְּלַעֲיָלָא - אני אֶזְמִין את עצמי למלחמה ההיא שלמעלה, שיהא המלחמה עם שרו של עמלק שהוא הס"מ, וְאִנְתָּ - ואתה יְהוֹשֻׁעַ, זִמְיָן גְּרָמָן לְקִרְבָּא דְּלַתְתָּא - הזמן את עצמך למלחמה שלמטה, עם עמלק הגשמי.²

סלחמת עמלק היא הראשונה (שמות י"ט). ושואל, וְכִי מָה חֲמָא - וכי מה ראה מֹשֶׁה, דְּסָלִיק גְּרָמִיָּה מֵהָאִי קִרְבָּא קִדְמָאָה - שסילק את עצמו מלהילחם במלחמה הראשונה שהיתה לישראל שהיא מלחמת עמלק, ובזה שלא נלחם משה היה עלול להחליש את לבב העם מלהילחם. ומביא ראיה שכיון שהיתה זאת המלחמה הראשונה היה בזה ענין גדול להילחם בה, דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּקִיד - שהרי משום שהיא היתה המלחמה הראשונה ציוה הקדוש ברוך הוא לאמר (דברים כ"ז) 'זְכוּר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עִמָּלֶק בְּדֶרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם, וְאִם

מקורות וצייונים

ונשתקעו המצרים לתוכו, נפל פחדן על כל האומות, שנאמר (שמות טו טו) 'אִזָּנְהוּ אֶלֹפִי אֲדוֹם' וגו', כיון שבא עמלק ונדווגו להם אף על פי שנטל את שלו מתחת ידו הקירו לפניו אומות העולם. ב. ע"פ דמשק אליעזר והרא"ג ומקדש מלך, וכמו שיבאר להלן שהוא סמ"ל. ובאופן אחר פירש במקדש מלך, שמהו הוא שורש הדעת

א. הרמ"ק.

וראה מה שאמרו במדרש (תנחומא כי תצא סי' ט): 'אשר קר' וגו' (דברים כ"ז), אמר רבי חוניא משל למה הדבר דומה, לאמבטי רותחת שלא היתה בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בלעיל אחד וקפץ לתוכה, אף על פי שנכזה הקירה לפניו אחרים. אף כאן, כיון שיצאו ישראל ממצרים הקדוש ברוך הוא קרע הים לפנייהם

וְהִינֵנוּ דְכָתִיב (שם פסוק יא) 'וְהָיָה בְּאֶשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל',
'יִשְׂרָאֵל' דְּלַעֲיָלָא. וּבִגִּין כֵּן סָלִיק מֹשֶׁה גְרָמִיָּה מִקְרָבָא
דְּלִתְתָּא, בְּגִין לְאַזְדָּרְזָא דְּלַעֲיָלָא וְיִתְנַצֵּחַ עַל יָדָיו.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְכִי קָלָה הָיָה בְּעֵינֶיךָ קָרָבָא דָּא דְּעַמְלָק.
תָּא חֲזִי, מִן יוֹמָא דְּאִתְבָּרִי עֲלָמָא עַד הַחֹא זְמָנָא,
וּמַתְחֵחֹא זְמָנָא עַד דִּי־יִתִּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, וְאַפִּילוּ בְיוֹמוֹי דְּגֻג וּמִגֻּג,

הַפֶּתַח וְהַכְבֹּד

ובאר מדוע לא נלחם משה גם למטה עם עמלק.
לאחר שביאר כי משה נלחם עם עמלק על ידי כוונותיו,
מבאר מדוע היה קשה זאת למשה.

עמלק
נלחם
בנגד
הקב"ה
ממש

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הֵנָּה מְבֹאֵר כִּי הַמִּלְחָמָה
הִיתָה קִשָּׁה לְמֹשֶׁה, מְבֹאֵר שְׂכָאֵשֶׁר הִנִּיחַ
יָדוֹ גַּבְר עַמְלָק וְהָיוּ יָדָיו כְּבִדִּים עַד שְׁהוּצָרוּ
אֲהָרֹן וְחֹזֵר לְתַמּוּךְ בִּידָיו, וּלְכַאוּרָה אִם מִלְחַמַת
מֹשֶׁה הִיתָה בְּכוּנָה לְמַעְלָה, מְדוּעָה הָיָה קִשָּׁה לוֹ
מִלְחָמָה זוֹ. עַל כֵּךְ מְשִׁיב רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְכִי קָלָה
הָיָה בְּעֵינֶיךָ קָרָבָא דָּא דְּעַמְלָק - מִלְחָמָה
זוֹ עִם עַמְלָק שַׁעַל יְדֵי הַכוּנָה לְמַעְלָה יְהִיָּה נָקַל
לְהַכְרִיעוֹ. תָּא חֲזִי - בּוֹא וְרָאָה שְׁמִלְחָמָה
כְּבִידָה מְאֹד הִיתָה עִם עַמְלָק, כִּי מִן יוֹמָא
דְּאִתְבָּרִי עֲלָמָא עַד הַחֹא זְמָנָא - מִיּוֹם
שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד הַזְמַן הַהוּא שֶׁל מִלְחַמַת
עַמְלָק, וּמַתְחֵחֹא זְמָנָא עַד דִּי־יִתִּי מַלְכָּא
מְשִׁיחָא - וּמִזְמַן מִלְחַמַת עַמְלָק עַד שִׁיבּוֹא
מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְאַפִּילוּ בְיוֹמוֹי דְּגֻג וּמִגֻּג -

ובאר מדוע לא נלחם משה גם למטה עם עמלק.

וְהִינֵנוּ דְכָתִיב - וְזֶהוּ מָה שֶׁכָּתוּב (שם פסוק
יא), 'וְהָיָה בְּאֶשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ
וְגָבַר יִשְׂרָאֵל', וּמִפְרֵשׁ, שֶׁהַכוּנָה עַל
'יִשְׂרָאֵל' דְּלַעֲיָלָא - שֶׁל מַעְלָה הָרֹמֵז עַל
כַּח הַקְדוּשָׁה הַנִּלְחָם עִם הַסְטֵרָא אַחֲרָא.¹
וּמִמְקָרָא זֶה מְבֹאֵר, כִּי כְּדֵי לְנַצֵּחַ אֶת
הַמִּלְחָמָה עִם עַמְלָק, הָיָה צָרִיךְ מֹשֶׁה לְהָרִים
אֶת יָדוֹ שֶׁהָיָה רוֹמֵזת לְבַחֲיַנַת 'הַיָּד הַגְּדוּלָּה'
שֶׁבָּה נִלְחָם הַקֶּב"ה בְּמִצְרַיִם.² וּבִגִּין כֵּן -
וּבְגַלּל כֵּן, שֶׁהַנִּצְחוֹן הָיָה תְלוּי בְּהִרְמַת יָדֵי
מֹשֶׁה, סָלִיק מֹשֶׁה גְרָמִיָּה מִקְרָבָא
דְּלִתְתָּא - סִילַק מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹ מִן הַמִּלְחָמָה
שֶׁלִּמְטָה עִם עַמְלָק הַגִּשְׁמִי, בְּגִין לְאַזְדָּרְזָא
בְּקָרָבָא דְּלַעֲיָלָא - כְּדֵי לְהַזְדָּרֵז בְּמִלְחָמָה
שֶׁלִּמְעַלָּה, וְיִתְנַצֵּחַ עַל יָדָיו - וְיִהְיֶה עַמְלָק
מְנוּצָח עַל יְדֵי הִרְמַת יָדָיו.³

משה נמנע
מן
המלחמה
כדי
למטה
לכוין
במלחמה
למעלה

מִקְרִיּוֹת וְצִיּוּנִים

ה. ע"פ דמשק אליעזר, וז"ל: ויד ימין שלו כביכול הוא חסד
הנקרא 'יד הגדולה', שביד זה עשה הקב"ה מלחמה במצרים.
ה. דמשק אליעזר.
והרמ"ק ביאר באופן אחר, כי עיקר הנצחון היה תלוי בכוונת משה
להגביר את הימין שהוא החסד על השמאל שהוא הגבורה, ולזה
רומזת הרמת ידי משה. וכדי לנצח את עמלק היה צריך הרבה
כוונה אשר לכן נאמר (שמות י"ב) 'ויהי ידיו אמונה עד בא השמש'.
ואילו היה משה מטריד את עצמו במעשה המלחמה התחתונה,
לא היה יכול לכוין כל כך, והיה נמנע ממנו הכוונה שבוה היה
תלוי עיקר הנצחון.

ה. הרמ"ק.

ובדמשק אליעזר ביאר, שרבי שמעון מדבר על מלחמת עמלק
שלמטה שבה נלחם יהושע, וז"ל: כשאמר משה ליהושע 'צא

דקדושה, ועמלק הוא שורש דעת דקליפה, ולכן נלחם משה עם
דעת דקליפה שהיא שורשו של עמלק.
והרמ"ק ביאר באופן אחר, כי המלחמה למעלה היא המלחמה עם
התגבורות הגבורות, והמלחמה למטה היא המלחמה עם הסטרא
אחרא, וז"ל: קרבא דלעילא, בסוד הספירות. [כ"ן צד הגבורה והדין
מנגדת על ישראל להיטורס ביד שפעם, והרחמים בעזרתם.] - של
בני ישראל שיש לרחם עליהם כיון] שהם בני ה'. ומשה בכוונתו
יגביר הרחמים על הדין, והיינו שהוא בעזר הרחמים, ולוחם עם
הדין בהיותו מושך רחמי הכתר, ומטה הדין ומכניעו בצד הרחמים.
קרבא דלתתא, הם עמלק הגשמי ושרו, וכל המתלווה אליו למטה,
עם כלל החיצונים והשרים הטמאים החיצונים.

ג. ע"פ דמשק אליעזר, וז"ל: משה תפארת מלגו של זעיר אנפין
הנקרא 'ישראל'.

לֹא יִשְׁתַּכַּח בְּזוּתִיהָ. לֹא בְּגִין חַיִּילָיו תִּקְיִפוּן וְסִגְיָאֵין, אֶלָּא בְּגִין דְּבִכְלָ סְטָרִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָיָה.

הַפֶּתֶר וְהַפְּכוּד

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָיָה - אלא בגלל שעם כל הצדדים של הקדוש ברוך הוא לחם עמלק, כלומר, מלחמתו היתה כנגד כל הספרות העליונות, אשר לכן נאמר (שם פסוק טו) 'מִלְחָמָה לָהּ בְּעַמְלֹק'.

ואפילו בימי מלחמת גוג ומגוג, **לֹא יִשְׁתַּכַּח בְּזוּתִיהָ** - לא ימצא מלחמה כמו מלחמת עמלק, והטעם **לֹא בְּגִין חַיִּילָיו תִּקְיִפוּן וְסִגְיָאֵין** - לא בגלל שהיה לעמלק חיילות חזקים ומרובים, אֶלָּא **בְּגִין דְּבִכְלָ סְטָרִין**

מקורות וצינונים

שהמלחמה היתה הן למעלה בהתגברות הגבורות, והן למטה עם הס"מ וחילויות.

וראה בדרך אמת (אות ב) שצ"ן לדברי הוזהר (לקמן ויקהל קצד): 'וזה"ל: תָּא חַיִּי, כֹּה פְתִיב בְּעַמְלֹק, (שמואל א' טו ב) 'פְּקֻדְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּלֶק לְיִשְׂרָאֵל' וגו', דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּכָלוֹי קְרָבִין דְּעָבְדוּ שְׁמָר עִמָּוִן לְגַפְיָהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, מֵאִי טַעְמָא לֹא אֶקְשִׁי סְפִיָּה, כְּהִי קְרָבָא דְּעָבְדוּ עִמָּלֶק לְגַפְיָהוּ, אֶלָּא וְדֵאִי, קְרָבָא דְּעַמְלֹק הָיָה בְּכָל סְטָרִין, לְעֵילָא וְתַתָּא, דְּהָא כְּהִיָּה זְמָנָא אֲתַפְתְּרוּ חֻנְיָא בִּישָׁא לְעֵילָא, וְאֲתַפְתְּרוּ לְתַתָּא, מִזֶּה חֻנְיָא בִּישָׁא קָמִין עַל פְּרִשְׁתִּי אֲרָחִין, אוֹף הָכָא נָמִי עִמָּלֶק, חֻנְיָא בִּישָׁא הָיָה לְגַפְיָהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקָמִין לֹון עַל פְּרִשְׁתִּי אֲרָחִין, דְּהָתִיב (שם) 'אֲשֶׁר שָׁם לֹו בְּדָרָךְ בְּעֻלּוֹתוֹ מִמַּצְרַיִם, קָמִין הָיָה לְעֵילָא לְסַאָבָא מִקְדָּשָׁא, וְקָמִין הָיָה לְתַתָּא לְסַאָבָא לְיִשְׂרָאֵל, קָמֹן, דְּהָתִיב (דברים כ' יז) 'אֲשֶׁר קָרָב בְּדָרָךְ, פְּתִיב הָכָא 'אֲשֶׁר קָרָב, וְתִיב תִּתֵּם (שם כ' יא) 'כִּי יִתְּנֶה כָּךְ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא [וְיִתֵּן] טַהוֹר מִקְרָב לְקֻלָּה'.

[**בוא** וראה, מה כתוב בעמלק, 'פְּקֻדְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּלֶק לְיִשְׂרָאֵל' וגו', ושואל, והקדוש ברוך הוא בכל המלחמות שעשו שאר העמים עם בני ישראל, מה הטעם שלא היה קשה לפני הקדוש ברוך הוא ומלחמות אלו על פְּרִשְׁתִּי עִמָּלֶק, ומשיב, אלא ודאי המלחמה של עמלק היתה בכל הצדדים למעלה ולמטה, כי בזמן ההוא נתחוק נחש הרע למעלה ונתחוק למטה בעולם הזה, שהרי כמו נחש הרע אורב על פרשת דרכים, אף כן עמלק היה נחש רע לישראל ואורב להם על פרשת דרכים, שכתוב, 'אשר שם לו בדרך בעלות ממצרים'. ואורב הוא למעלה לטמא המקדש, ואורב למטה לטמא את בני ישראל, ושואל, מאין לנו שארם גם למטה, ומשיב, שכתוב, 'אשר קרן בדרך', כתוב כאן 'אשר קרן', וכתוב שם, 'כי יהיה כן איש אשר לא יהיה טהור מקרב לילה, מה שם טמא אף כאן טמאור].

ה. הרמ"ק.

והלחם בעמלק, אמר יהושע, רבינו משה למה לא תצא אתה להלחם בעמלק, מה אני נגדו, ואמר לו משה, אני אזור גרמי לעשות מלחמה עם שר של עמלק למעלה, וחשיב לו יהושע, רבינו אם כן כשאתה עושה מלחמה למעלה בודאי אתה מנצח אותו, ומביא יפלו עמלקים למטה, כי כן הוא תמיד, וחשיב לו משה 'וכי קלה הוא בעיניך קרבא דא דלתתא דעמלק'.

ו. **ע"פ** הגהות מהר"ח, וזה"ל: כי עמלק נגד הדעת דקליפה ונמצא מחולקתו בכל הששה קצוות היתה (כי הדעת היא נשמת שש הספרות מחסד עד סוד שהם הששה קצוות).

וביאר בדמשק אליעזר: מלחמה זו נוגעת למעלה עד זעיר אנפין קדישין. והטעם, כי כשראה עמלק שזעיר אנפין קדישין נתגדל כביכול ביציאת מצרים [שער אז היה בבחינת קטנות], היה ירא שמו נתגדל עוד, עד שהיה יחוד התמיד בזעיר ונוקביה, ויבנה ביהמ"ק על מונה לתמידות עולם ועד, ויהיה הבורר השלם כמו שהיה לעתיד בזמן שיבא משיח צדקונו בב"א. לזה היה עמלק תמידא ומתפחד שמו יתבטל הוא מכל וכל, והיה עמלק רואה בעת ההוא ששר שלו הוא גדול ורם כמספר עמלק ר"ם, לזה עשה מלחמה עם ישראל להכשיל במקרה לילה, שהוא ראשית התגברות שלחם על ישראל, כדי שיתקטן ח"ו ישראל דלעילא [שהוא בבחינת זעיר אנפין]. לזה הוזהר משה ליהושע למלחמה דלתתא, לפי שזה תלוי בהוה הן לטב הן לביש ח"ו, כשישראל חוטאים ח"ו או מתישין ומחלישין כח דלעילא, ואם מטיבים את דרכיהם, אז כתיב (תהלים סח לה) 'תנו עוז לאלקים'. לזה אמר משה ליהושע שמלחמה זו תלוי בתיקון של ששה קצוות דעיר אנפין קדישין, אם בקטנות בבחינת תלת כליל תלת כמקדש בגלות מצרים [שהוא תכלית הקטנות בבחינת עיבור], ואם מטיבין מעשיהם שיעשו תשובה אז נתגדל זעיר אנפין קדישין אפילו תלת מוחין קדושים [שהוא תכלית הגדלות בבחינת קטן שהתגדל].

והרמ"ק ביאר על פי דרכו שהתבארה לעיל, דבכל סטריין היינו

**נפשי צמאה לדעת
כל רז סודך**

וזהר הקדוש המבואר < עם פירוש > "הכתר והנבדוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

